

งานวิจัยของมหาวิทยาลัย

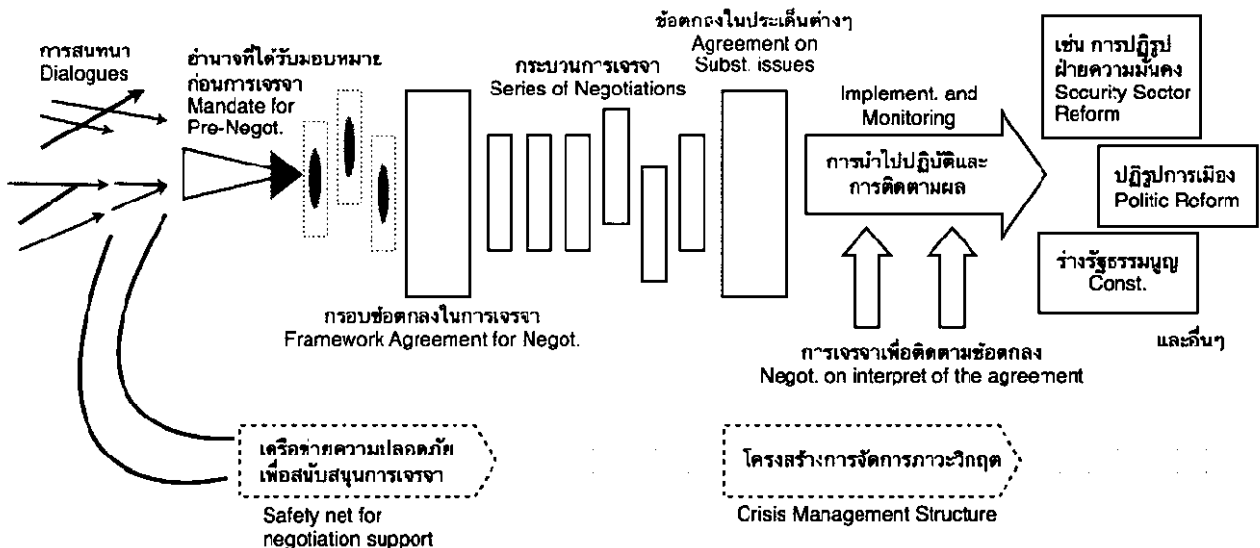
ศุลยภาพศุลยพินิจ

มิงสรรพ์ ขาวสอาด

สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ

ช่วยชาติได้หรือไม่

บทบาทของการเจรจาในแผนสันติภาพ 1
The role of Negotiations in Roadmaps (1) for Peace

เมื่อวันที่ 7-8 พฤษภาคม 2556 ได้มีการประชุมสำคัญสำหรับวงการวิชาการในประเทศไทย คือการประชุมสุดยอดมหาวิทยาลัยวิจัยไทย (National Research Universities Summit 2: NRU II) ซึ่งเป็นการสรุปและแสดงนิทรรศการผลงานของมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้ง 9 แห่ง ที่ได้รับงบประมาณพิเศษเพื่อทำวิจัย ผู้เขียนขอ นำปาฐกถาและการเสวนาที่น่าสนใจมาแลกเปลี่ยนในที่นี้

เริ่มที่ศาสตราจารย์ ดร.เจตนา นาควัชระ ท่านย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของงานวิจัยพื้นฐานที่มหาวิทยาลัยควรมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานผู้ให้ทุนมักเน้นจ้างงานวิจัยเพื่อสร้างมูลค่า แต่อาจารย์เจตนาท่านเห็นว่า หากไม่มีพื้นฐานก็ไม่สามารถต่อยอดได้ การวิจัยสายสังคมนอกจากจะมีผลงานทางวิชาการเป็นทฤษฎีและกฎเกณฑ์ต่างๆ ยังอาจมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ส่วนงานวิจัยสายมนุษยศาสตร์มีผลงานในรูปของความหมายและคุณค่า สร้างผลกระทบต่อสำนึกของความเป็นมนุษย์ คิดหาทางออกให้สังคม

มหาวิทยาลัยทุกวันนี้จึงควรต้องตั้งมั่นในวิถียาทาน และต้องสามารถวิจัยปัญหาเพื่อตอบโจทย์ใหญ่ของประเทศได้

การประชุมในช่วงที่ 2 เป็นการเสวนา เรื่องความร่วมมือในการแข่งขันของการอุดมศึกษาในเวทีประชาคมอาเซียน โดยมีวิทยากร 2 ท่าน คือ คุณหญิงลักษณาจันทร เลาหพันธุ์ นายกลสมาคมอาเซียน-ประเทศไทย และ ศ.ดร.อมเรศ ภูมิรัตน์ ผอ.โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) การเสวนามีข้อสรุปว่า ASEAN เป็นกลไกต่อรองสำคัญสำหรับประเทศในภูมิภาคนี้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่การมองภาพอนาคตของอาเซียนไม่ควรจำกัดอยู่แค่ ASEAN ความมองให้กว้างและศึกษาความสำคัญและความร่วมมือกับประเทศที่เป็นดาวรุ่งพุ่งแรง และประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ASEAN+2 จนถึง ASEAN+6 ฯลฯ และไม่ควรกังวลกับการแข่งขันในอาเซียน แต่ควรใช้ความร่วมมือในอาเซียนผสมผสานจุดแข็งเข้าด้วยกันเพื่อแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ และอาศัยความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อการเจรจาต่อรองกับประเทศใหญ่ หรือกลุ่มประเทศอื่นๆ

เมื่อเทียบกับ EU แล้ว ASEAN ได้ข้ามขั้นตอนของสหภาพศุลกากร (Custom Union) ไปจ่อคิวการเป็นตลาดร่วมหรือ

“ การเจรจาสันติภาพในโลกนี้มีค่าเฉลี่ยของ การใช้เวลาเจรจาที่ 5.6 ปี โดยเวลาที่ใช้ น้อยที่สุดอยู่ที่ 2 ปี และมากที่สุดอยู่ที่ 30 ปี ”

ตลาดเดียว (Single market) ก็จริง แต่การรวมกลุ่ม ASEAN จะต่างจาก EU เพราะ ASEAN มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นกว่า ไม่มี การใช้เงินตราร่วมกันซึ่งประเด็นนี้เป็นจุดอ่อนของ EU ดังนั้น ASEAN จึงไม่น่าจะตกหลุมดำทางเศรษฐกิจเหมือน EU

วิทยากรทั้ง 2 ท่าน ได้เสนอว่า มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญ ในการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค รวมทั้งจุดอ่อนจุดแข็งของมหาวิทยาลัย แล้วเน้น (Focus) ลงไปศึกษาในประเด็นวิจัยที่เป็นหรือจะเป็นจุด แข็งของมหาวิทยาลัยเพื่อนำความรู้มาช่วยชาติ

มหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น NRU นอกจากจะต้องหา กระบวนการในการสร้างโจทย์ร่วมกับภาคเอกชนแล้ว ยังต้อง สามารถตอบโจทย์ใหญ่ของประเทศได้ และต้องหาวิธีรวมทีม วิจัยร่วมกันในภูมิภาคเพื่อตอบโจทย์อาเซียนด้วย

รายการถัดมาเป็นผลงานของ ศ.ดร.อภิชาติ จัรัสถธิรังค์ ซึ่งใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่กว่า 2,000 ชุด มาวิเคราะห์ ความสุขความสบายใจของผู้สูงวัยใน 32 เขต ใน กทม. งาน ของอาจารย์อภิชาติชี้ให้เห็นว่าคนชราที่มีรายได้ต่ำชอบอยู่ใน เมือง เพราะมีกิจกรรมทางสังคมมากกว่าในชนบท นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่า การใช้งบประมาณของ กทม. เป็นผลดีกับกลุ่ม วัยทำงานมากกว่ากลุ่มคนชรา

รายการสุดท้ายเป็นรายการที่น่าสนใจมากที่สุดรายการหนึ่ง ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านความ ชัดแย้ง บินตรงมาจากภาคใต้เพื่ออธิบายให้เห็นกระบวนการ เจรจาสันติภาพ ซึ่งการเจรจาสันติภาพในโลกนี้มีค่าเฉลี่ยของ การใช้เวลาเจรจาที่ 5.6 ปี โดยเวลาที่ใช้ น้อยที่สุดอยู่ที่ 2 ปี และ มากที่สุดอยู่ที่ 30 ปี อาจารย์เขียนแผนผังการเจรจาให้ดู (แสดงใน แผนภาพบทบาทของการเจรจาในแผนสันติภาพ 1) อธิบายว่า กรณี ภาคใต้ของไทยนั้น เทียบไปแล้วขณะนี้เราเพิ่งจะอยู่ในขั้นเริ่มต้น เท่านั้น สำหรับคนใจร้อนที่อยากเห็นการเจรจาในภาคใต้จบสิ้นในเร็ว วันคงต้องทำใจสักหน่อย นอกจากนี้ อาจารย์ยังเห็นว่า ปัจจัยที่เป็น เงื่อนไขความสำเร็จก็คือ คู่เจรจาต้องถอยคนละก้าว โดยฝ่ายรัฐบาล ต้องยอมรับว่าการใช้ความรุนแรงจะไม่นำไปสู่ความสำเร็จ และฝ่าย

บีอาร์เอ็นก็ต้องยอมรับว่าการแบ่งแยกดินแดนเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ส่วนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้มีโครงการสร้างกระบวนการ เจรจาโดยประชาคมรากหญ้าคู่ขนานกันไปกับการเจรจาระดับชาติ เพราะฉะนั้น หากการเจรจาในระดับทางการล้มเหลวลง การสร้างความเข้าใจในระดับรากหญ้าจะยังสามารถดำเนินการต่อไปได้

รายการนี้มีสีสันมากขึ้น เมื่อ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร ได้เข้ามา เพิ่มเติมข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ และ ดร.ไชยันต์ รัชชกูล มาเพิ่มเติมข้อมูลเปรียบเทียบกับความขัดแย้งระดับชาติใน ที่อื่นๆ เช่น ศรีลังกา และไอร์แลนด์ เป็นต้น อาจารย์ไชยันต์ เห็นว่าข้อเรียกร้องของบีอาร์เอ็น ที่ต้องการให้มาเลเซียเข้ามา เป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยจะไม่สอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติ ที่อื่นที่ต้องใช้ชาติที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียจริงๆ เช่น ศรีลังกาใช้ นอร์เวย์เป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ย เป็นต้น

ส่วนอาจารย์วินัย นักวิชาการอาวุโสชี้ให้เห็นว่า ต้นเหตุ ของปัญหาและความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น เกิดมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากสยามเข้าไป โจมตีเมืองปัตตานี ยึดทรัพย์สินสมบัติ และกวาดต้อนผู้คนมาตั้ง พระนคร ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจของคน ในพื้นที่ตลอดมา ประกอบกับความไม่พอใจที่รัฐส่วนกลางพยายาม จะเข้าไปครอบงำและปกครองสามจังหวัดชายแดนโดยบังคับใช้ แบบแผนจากส่วนกลางต่างๆ ที่ทั้งสามจังหวัดมีภาษา วัฒนธรรม และศาสนาที่แตกต่างจากส่วนกลางโดยสิ้นเชิง อาจารย์ยังเสนอ อีกว่า ไม่ต้องคอยการเจรจา ให้อำนาจสามจังหวัดชายแดน ปกครองตนเองในระดับเบื้องต้นไปก่อน ถ้ายังไม่พอก็ค่อยแยก ออกไป และถ้ารัฐบาลใจถึงก็ลองทำประชามติดูว่า คนในสามจังหวัด ออยากอยู่อย่างไร

สุดท้ายก็เป็นเรื่องแต่ละฝ่ายต่างก็รู้กันอยู่แล้วว่า การแก้ไข ปัญหาสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะสำเร็จได้ก็ต่อ เมื่อ ทุกฝ่ายต้องอยู่บนหลักแห่งการยอมรับความจริง พุดความ จริง หันหน้าเข้าหากัน และก็ต้องเอาข้อเท็จจริงมาเป็นฐานของ การแก้ปัญหาพร้อมกันนั่นเอง